

BYDLÍM, BYDLÍŠ, BYDLÍME

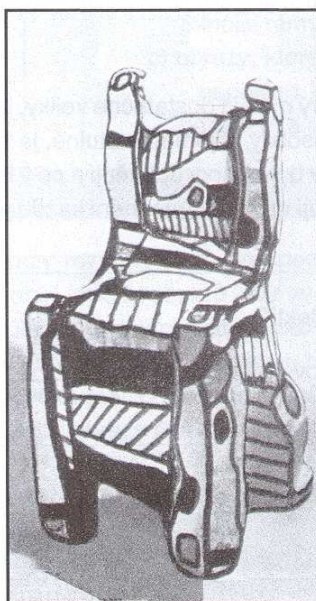
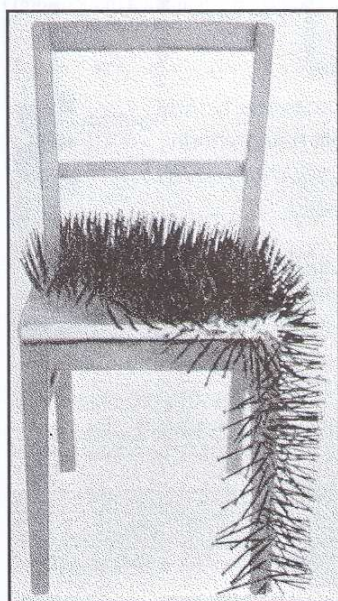
Od chvíle, kdy člověk opustil obydlí v jeskyni a postavil si první chýši, začal se zajímat také o její vybavení. Z původní hromady kožešin v koutě na podlaze se vyvinulo to nejdůležitější - lůžko. Hned po něm následovaly další nezbytné součásti domácího vybavení.

Které kusy bytového zařízení (ohniště nepočítáme) se staly důležitými pro evropské národy?

NA ČEM LIDÉ SEDÍ?

Používají všichni lidé na světě židli a stůl? Jakým způsobem sedí Indové a jakým Japonci? Z čeho poznáme, že v našem bytě je sedací nábytek jednou z nejdůležitějších částí vybavení?

- První úkol: rozhlédni se po budově školy a přines do třídy několik různých židlí. Zapiš na tabuli, čím se od sebe liší. Použij pojmy: materiál, sedadlo, opěradlo, opěrka pro ruce (područka), přední a zadní nohy, potah atd. Rozlišuj typy sedacího nábytku: židle, sedačka, křeslo, lenoška atd.
- Nakresli - nejlíp snad dřívkem a tuší - některou z přinesených židlí. Tento obyčejný kus nábytku není právě lehkým modelem. Tož se však kresba jistě podaří!

1

- Zkus některou z přinesených židlí ozvláštnit - to znamená nějak ji doplnit, například pokrýt barevným papírem, ovínut silným provazem, pomalovat barvou...

vlevo:
Günther Uecker:
Židle, objekt, 1963

vpravo:
Jean Dubuffet:
Modrá židle, objekt, 1967

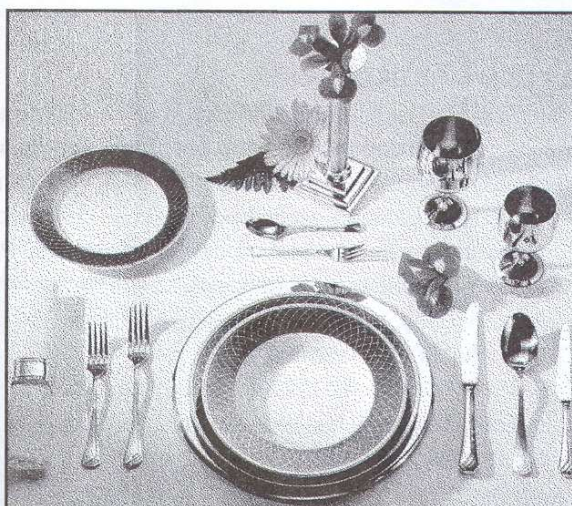
PROSTŘÍ STŮL

Kouzlo domova souvisí se stolem. Na něm se pracuje, u stolu se čte nebo píše, ale především se zde stoluje. Schází se tu celá rodina. K příjemnému stolování patří hezké prostírání. Uspořádání věcí na stole se v Evropě řídí určitými pravidly. Čím jsou podmíněna?

Vyjmenuj, jaké stolní náčiní má běžná domácnost. Stručně popiš jeho vzhled, materiál a tvar.

- Přines z domova jeden příbor, porovnej ho s jinými a vyzkoušej, jak funguje.
- Na tuhý papír nakresli ve skutečné velikosti jednoduchou sadu talířů, příbor, kulaté podložky pod sklenice a pak vše vystřihni. Na lavici sestavuj ukázky prostírání: k nedělnímu obědu, k slavnostní svačině... Na talíře můžeš namalovat i jídlo. A nezapomeň na ubrus! Požádejte svého učitele, aby vám ukázal (např. v časopise Umění a řemesla) práce **výtvarníka - designéra**, který navrhuje jídelní příbory nebo nápojové a jídelní soupravy. V dnešní době jsou některé tyto předměty tak dokonale vyřešeny, že se objevují i na výstavách. Krásné historické nádoby - porcelánové, kovové nebo skleněné - můžeš vidět v muzeu nebo při prohlídce některého zámku. Čím se liší od nádobí současného?

2

Prostřeno k obědu o dvou chodech   Prostřeno k obědu s čtyřmi chody (s předkrmem a moučником)

BARVY V BYTĚ

V bytě je nejdůležitější jeho prostor, který má být dostatečně veliký, jasný a prosvětlený. Aby prostory pokojů, kuchyně i předsíně působily příjemně a útulně, je třeba volit nejen vhodný nábytek, ale i **barvy**. Kde a na čem se v bytě barvy uplatňují a co v bytě dovedou? Vytvářejí jednak náladu (atmosféru), jednak určují vzhled a působení každé jednotlivosti.

3

Co znamená slovo „interiér“? _____

Čím vším se zabývá „interiérový architekt“? _____

Zamysli se a napiš, co rozumíš pod slovy „atmosféra bytu“. _____

Co jsou zrakové (optické) vlastnosti bytového interiéru? _____

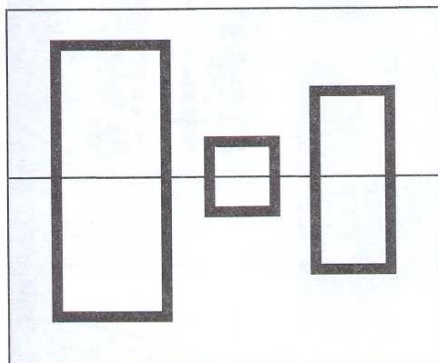
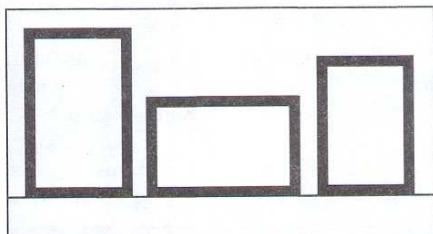

Jaké barvy bys zvolil pro kuchyni, pracovnu s knihovnou, dětský pokoj?

Které barvy pomáhají zvětšit místnost nebo povznést náladu? Které naopak činí naše obydlí těsným a tíživým?

Barevnost našich přibytků neovlivňují pouze tapety nebo barva stěn, ale také bytové textil. Co všechno můžeme pod toto označení zařadit?

- Urči, k čemu se nejlépe hodí textil jednobarevný, pruhovaný, kostkovaný, květovaný. Jak tyto vzory nejlépe kombinovat? Jaký by měl být koberec v místnosti s pestrobarevnými potahy? Jaké látkové závěsy a záclony jsou ve vzájemném souladu?
- Máš-li dost velké ústřížky textilu, zkus vytvořit (ušít nebo jen slepit) drobné bytové doplňky do modelu malého bytu, který vytvoříš podle úkolu 5.

4

JAK VĚŠET OBRAZY

Mezi bytovými doplňky mají své místo i obrazy. Lepší je barevná reprodukce skutečného uměleckého díla než ručně malovaný, ale umělecky bezcenný „originál“. S pomocí naučného slovníku zkus vysvětlit, co je a co není **kýč**. Proč obraz namalovaný malířem amatérem, tedy člověkem, který není umělecky vyškolen, nemusí být kýčem?

Nejprve si zapamatuj pravidla o rámování:

- rám** nesmí být nápadnější než obraz
- má-li obraz **paspartu**, pak má být jeho rám velmi skromný a nevtíravý - nejlepší je jednoduchá lišta. Silnější rámy se užívají u obrazů bez pasparty.
- obrazy, které se lehce poškodí, umístíme pod **sklo** - například kresby nebo grafiky na papíře, malby pastelem a akvarely. Olejomalby nezasklíváme.

Připojené obrázky ukazují, jak obrazy rozvěsit: buď „na spodní okraj“ (všechny dolní okraje jsou stejně vysoko od země) nebo „na osu“ (střed obrazů jsou ve stejné výšce). Tato zásada by měla být dodržena v celé místnosti. Důležitý je také vztah k nábytku. Obrazy nevěšime nad vysoké knihovny nebo dokonce nad skříně - šatníky. Ideální výška je ta, kdy střed obrazů leží jen málo nad výškou očí průměrně vzrostlého člověka (asi 170 cm od země). Nevěste obrazy tak, abyste k nim museli vzhlížet do výše. Nižší pověšené obrazy činí místnosti útulnějšími.

5

MAKETA MALÉHO BYTU

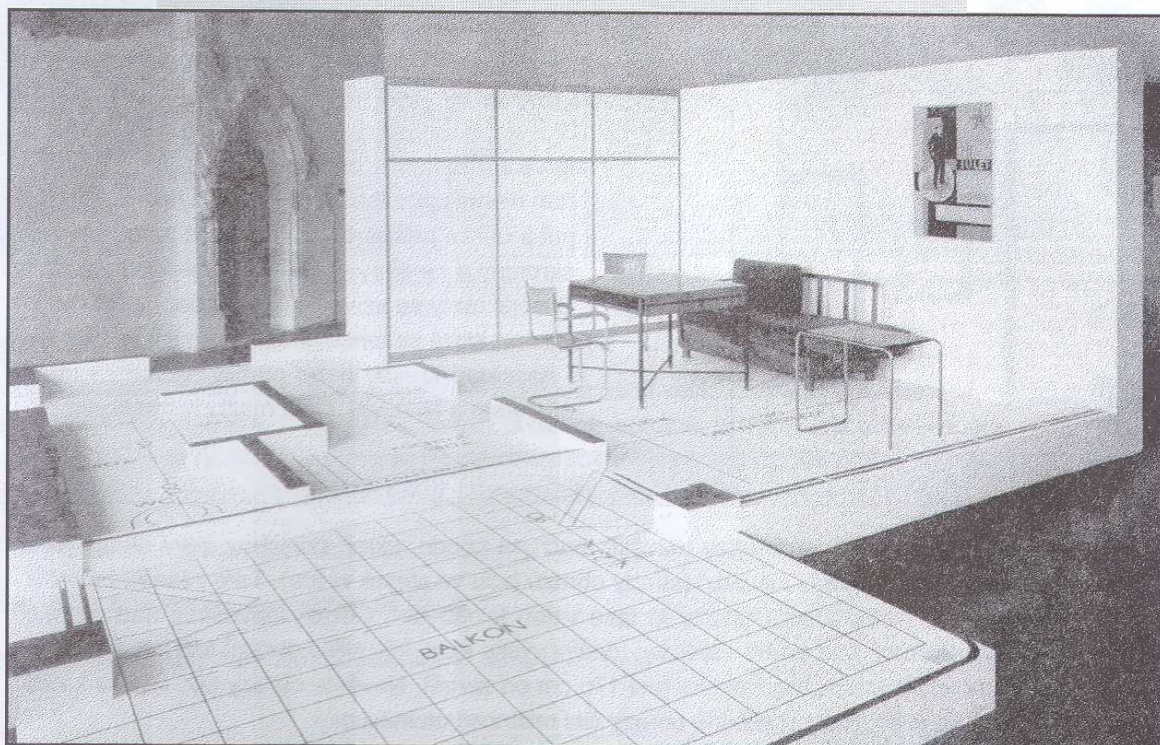
Český výtvarník a výtvarný kritik Karel Teige bydlel v Praze v malém bytě s balkonem. Byt byl uspořádán souměrně podle střední osy, kterou tvořila maličká kuchyň a koupelna. Byl skutečně nevelký a právem mu říkali „nejmenší byt“.

- Podle připojeného obrázku si můžeš tento „nejmenší byt“ nakreslit na čtvrtku papíru a hlavní stěny dolepit tak, aby vznikl prostorový model. Odborně se mu říká **maketa**. Do ní umístíš jednoduchý nábytek z papíru a k němu lidskou figurku. Když zařizujeme místnost nábytkem, dbáme na dvě základní pravidla:

- rozestavení nábytku má sloužit provozu - nic nesmí lidem překážet, vše má být přiměřeně vysoko a na dosah (knihovna blízko psacího stolu, polička či noční stolek přímo u lůžka),
- jednotlivé kusy nábytku spojujeme v celky stejné výšky. Horní hrany skříní a skříňek nesmí vytvářet „skoky“, ale delší, spojitě linie. Zde mohou výborně pomoci dobře rozvěšené obrazy. Použij i textilní ústřížky na potahy nebo jako závěsy. Pokus se o vhodné celkové barevné řešení.

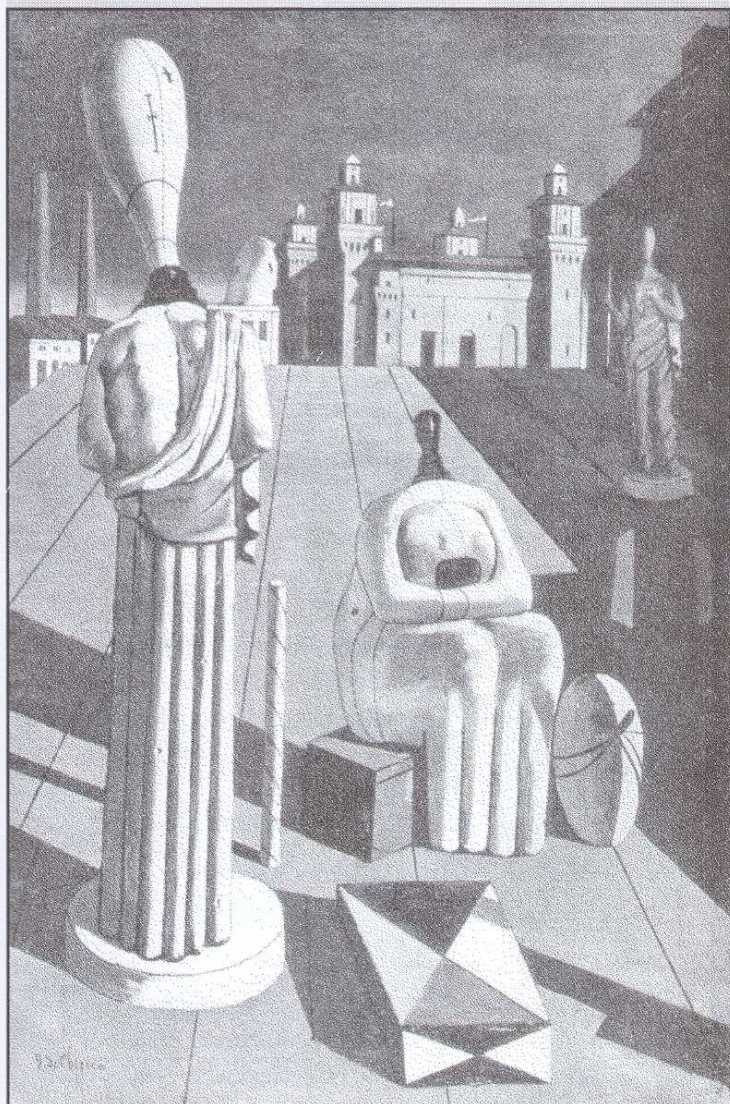
Nad rozličnými podobami svých maket si promluvte o tom, který byt je nejpříjemnější a proč. Tvoje názory se mohou lišit od názorů spolužáků. Ve věci bydlení totiž rozhoduje i **osobní vkus** a ten můžeme mít každý trochu jiný.

Jan Gillar:
Byt pro
Karla Teigehe, 1932,
plastická
rekonstrukce
půdorysu

PERSPEKTIVA

Giorgio de Chirico:
Zneklidňující múzy,
olej, 1917

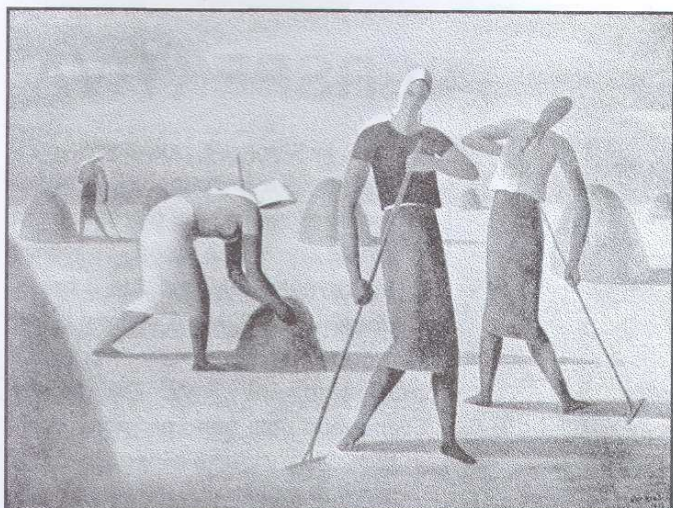
Poznámka pro zvědavé:

Perspektiva nemůže zachytit přesný obraz viděného, už proto, že naše vidění je „součtem“ vjemů dvou očí, které se neustále pohybují a otáčejí se za věcmi, které pozorují.

O perspektivě pojednává řada odborných knih. Na vyšších stupních škol se dozvíte, že ji zkoumá jedna část geometrie, které se říká „deskriptivní“. Nejvíce se o perspektivě poučíme při tzv. středovém promítání. Užívají ho například architekti při vytváření prostorových obrazů budoucích staveb.

Perspektivní zobrazení architektury nám dnes usnadňují počítače s programy na prostorovou projekci 3D (= tři dimenze).

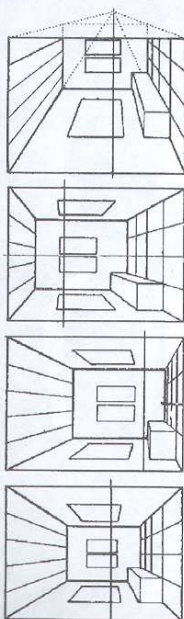
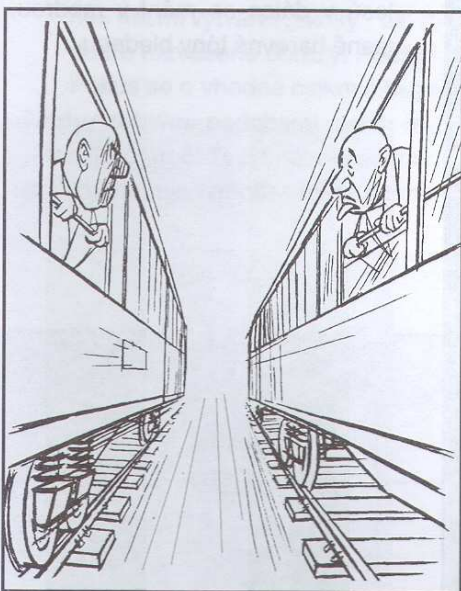

Jaroslav Král:
Senoseč,
olej, 1939

PERSPEKTIVNÍ JEVY

I.

Vše, co se od nás vzdaluje, se zdánlivě zmenšuje. Figury a předměty na rovném terénu se však v dálce zdají být nejen menší, ale i výš, jako by se vznášely, ačkoliv stojí na rovné zemi.

II.

Rovnoběžné linie se na perspektivním obraze sbíhají do jediného bodu (na prvním obrázku to jsou kolejnice, střechy, okna vagonů, na druhém, který zachycuje několik různých pohledů do místnosti, to jsou směry stěn, stropu, podlahy, a další).

Bod sbíhání nazýváme **úběžník**.

III.

Perspektiva hranatých těles. Když se díváme na budovy otočené k nám jedním nárožím (rohem), rovnoběžné linie (na fotografii dole jsou to hrany střechy, oken, zídky), vypadají, jako by se sbíhaly do dvou úběžníků. Oba leží - jeden vpravo a druhý vlevo - na vodorovné přímce zvané **horizont**. Ten je ve výšce očí toho, kdo se na budovu dívá. (Všimni se, že svislé linie zůstávají téměř svislé.)

Vezmi pravítko a tužku a dokresli všechny směry hran až najdeš úběžníky a horizont.

Bohuslav Fuchs:
Kavárna,
1926

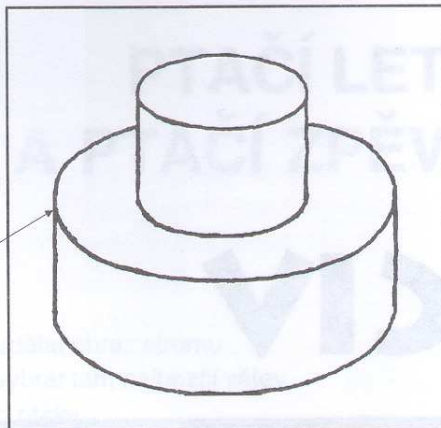

IV.

Perspektiva válcovitých předmětů. Při zobrazování válce a válcovitých těles (hrnek, sklenice, váza, strojní součást) se všechny kružnice, pokud k nám nejsou otočeny průčelně, jeví jako elipsy.

Horní kružnice (horní okraje nádob) se jeví užší, spodní podstavy naopak širší (eliptické tvary jsou „baňatější“).

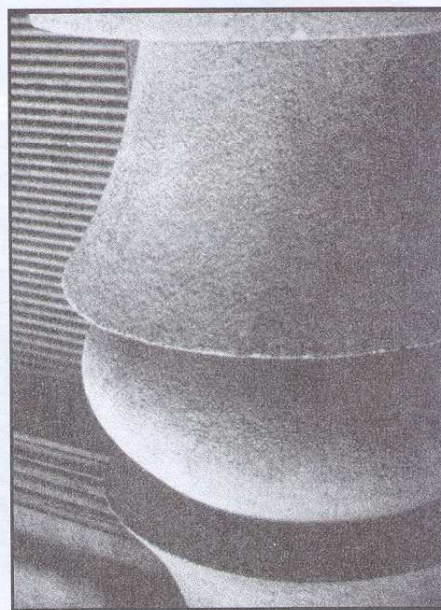
Pozor: svislé přímky obrysů se „elips“ plynule dotýkají, nikde netvoří hroty či špice!

V.

Dokonalý dojem prostoru (plného objemu) dosáhneš stínováním. Místo, které je nejbliž zdroji světla, je velmi světlé, jasné. Postupně se vytváří tzv. **vlastní stín**, který tmavne směrem od světelného zdroje. Stín předmětů na zemi a na všem, co je za ním, nazýváme **stín vržený**.

Úkol: Na průsvitný papír si obkresli obrys vedlejšího obrázku a pokus se zachytit světla a stíny měkkou tužkou.

HÁDANKA

Také kreslíř humorista občas potřebuje perspektivu. Kresba na vedlejší obrázku vypadá na první pohled věrohodně a přesvědčivě vytváří dojem prostoru. Přesto se její autor vědomě dopustil chyb. Kde jsou na této kresbě úběžníky? (Odpověď zakresli.)

Perspektivní „chyby“ najdeš na mnoha obrazech a přitom nás vůbec neruší. Je to důkaz toho, že perspektivu nemusíme rýsovat pravítkem, stačí, když je kresba pouze přibližná. Taková je na str. 19 v obraze Giorgia de Chirica [džordža de kirika].

Někdy nemusí být perspektivy použito vůbec. Dokládá to například obrázek na str. 71. Najdeš v knihách o umění další podobné příklady?

